

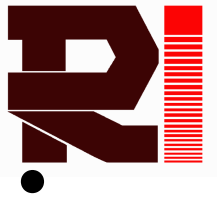
รายงานผลการศึกษา

การเพิ่มประสิทธิภาพระบบการชำระเงินของไทย

(โครงการต้นทุนและค่าธรรมเนียม
ด้านการชำระเงินของธนาคารพาณิชย์)

ธนาคารแห่งประเทศไทย
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

22 ธันวาคม 2547

เนื้อหา

- **ต้นทุนการให้บริการสื่อการชำระเงินของ ธพ.**
- **แนวโน้มปริมาณการใช้สื่อบริการชำระเงิน**
- **การกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบการชำระเงิน**
 - ประเด็นพิจารณา
 - แนวคิดและหลักการ
 - ข้อเสนอแนะ
- **ประเด็นพิจารณาด้านสังคม**

ต้นทุนการให้บริการ ต่อการชำระเงิน

ต้นทุนการให้บริการสื่อชำระเงินของ ธพ.

วิธีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

- ร่วมกับ ธพ. จัดทำ Work Flowchart และ Cost Table ของ 17 สื่อ
- ธพ. กำหนดต้นทุนต่อรายการตาม flowcharts/cost tables
- ทีมวิจัยทำการ reconcile ข้อมูล (by product/cost item/bank)
- แยกต้นทุนออกเป็น
 - Direct Cost ต้นทุนโดยตรง เช่น ค่าพนักงาน ระบบคอมพิวเตอร์ พัสดุ
 - Indirect Cost เช่น ค่าการตลาด ต้นทุนการพัฒนาสินค้า
 - Extra Cost ต้นทุนที่ ธพ. ระบุว่า 'เกี่ยวเนื่อง' กับสื่ออื่น ๆ เช่น การถอนเงินสดหลังได้รับโอนจาก SMART ต้นทุนการเคลื่อนย้ายเงินสด
- ประมวลผลข้อมูลแยกตามกลุ่มธนาคาร (3 กลุ่ม): ธพ. ไทยขนาดใหญ่, ธพ. ไทยขนาดกลางและเล็ก, ธพ. ต่างประเทศ

ต้นทุนต่อรายการ (บาทต่อรายการ)

	Major Thai Banks			Medium-Small			Foreign Banks		
	Minimum	Maximum	Weighted Average	Minimum	Maximum	Weighted Average	Minimum	Maximum	Weighted Average
SMART									
Sending Cost	4.8	16.1	11.0	2.4	16.5	13.6	4.2	14.5	10.3
Direct	3.6	12.8	8.3	2.4	12.7	10.2	0.6	3.9	1.9
Indirect	-	4.3	2.7	-	4.9	3.4	0.2	13.9	8.4
Receiving Cost	3.1	23.7	14.2	5.2	53.7	31.6	0.7	4.4	1.4
Direct	3.1	14.6	10.5	5.2	51.4	30.0	0.3	4.3	1.0
Indirect	-	9.1	3.7	-	2.5	1.7	0.1	0.4	0.3
Extra Cost	-	49.4	17.5	-	27.8	5.6	-	-	-
Direct Credit									
Total	3.7	54.7	17.9	2.6	51.3	38.8	21.7	64.3	62.9
Direct	3.7	45.8	12.8	2.6	48.8	36.8	1.3	19.0	1.9
Indirect	0.0	12.6	5.1	-	2.5	2.0	2.7	63.0	61.0
Extra Cost	-	49.4	35.2	-	13.9	3.5	-	-	-
Direct Debit									
Total	3.6	41.5	15.3	2.6	21.3	20.3	1.6	22.3	1.9
Direct	2.1	38.1	9.8	2.6	18.7	17.0	1.1	19.6	1.4
Indirect	-	12.6	5.4	-	5.3	3.3	0.5	2.7	0.5
Extra Cost	-	22.5	5.7	-	-	-	-	-	-

ต้นทุนต่อรายการ (บาทต่อรายการ)

	Major Thai Banks			Medium-Small			Foreign Banks		
	Mininum	Maximum	Weighted Average	Mininum	Maximum	Weighted Average	Mininum	Maximum	Weighted Average
BC3D									
Inhoue Cost	8.4	34.4	na	na	na	na	na	na	na
Direct	8.4	19.0	na	na	na	na	na	na	na
Indirect	-	15.3	na	na	na	na	na	na	na
Collecting Cost	21.6	77.6	55.6	30.3	163.7	45.0	na	na	na
Direct	18.5	53.9	45.8	20.3	40.5	33.9	na	na	na
Indirect	3.1	23.8	9.8	10.0	15.4	11.1	na	na	na
Paying Cost	17.2	66.1	36.8	22.8	163.7	36.7	na	na	na
Direct	16.3	47.7	30.3	18.3	30.6	23.7	na	na	na
Indirect	0.9	18.4	6.5	15.0	15.0	12.9	na	na	na
Extra Cost	32.0	32.0	3.8	-	-	-	na	na	na
Credit Card									
Issuing Cost	45.4	121.8	82.0	80.0	198.4	86.1	26.8	33.7	28.6
Direct	16.1	28.0	23.0	25.7	198.4	34.5	8.7	24.0	12.7
Indirect	18.5	99.7	59.0	-	54.3	51.5	9.7	18.1	15.9
Acquiring Cost	16.6	30.1	24.8	42.8	45.1	44.5	-	-	na
Direct	9.5	27.6	20.9	16.5	17.4	17.1	-	-	na
Indirect	2.6	7.2	3.9	26.3	27.7	27.3	-	-	-
Extra Cost	-	44.2	0.9	19.0	19.0	14.0	-	20.0	-
Debit Card									
Issuing Cost	12.7	75.5	31.4	na	na	na	na	na	na
Direct	10.8	39.5	14.9	na	na	na	na	na	na
Indirect	-	36.0	16.5	na	na	na	na	na	na
Acquiring Cost	13.4	37.7	31.8	na	na	na	na	na	na
Direct	9.6	32.5	25.5	na	na	na	na	na	na
Indirect	2.6	19.8	6.3	na	na	na	na	na	na
Extra Cost	-	-	-	na	na	na	na	na	na

ข้อค้นพบ: ต้นทุนต่อรายการ

- ต้นทุนแตกต่างกันมากระหว่างธนาคาร อาจเนื่องจาก
 - Size (ปริมาณธุรกรรม) แตกต่างกัน แต่อธิบายได้น้อยมาก
 - เทคโนโลยี วิธีการบริหาร หรือ effort ในการควบคุมต้นทุน แตกต่าง
 - วิธีการคำนวณต้นทุน
- ต้นทุน ธพ. ไทย สูงกว่า ธพ.ต่างประเทศอย่างเห็นได้ชัด
- ต้นทุน ธพ. ไทยขนาดใหญ่ ต่ำกว่า ธพ. ไทยขนาดกลางและเล็ก แต่ไม่เสมอไปและต่ำกว่าไม่มาก (ไม่ significant)
- สำหรับสื่อที่ ธพท. ควบคุมค่าธรรมเนียมอยู่ ต้นทุนสูงกว่าค่าธรรมเนียมทั้งหมด (ยกเว้นต้นทุนบาทเน็ตโดย ธพ. ต่างประเทศ)

ต้นทุนรวมรายสื่อ (ล้านบาท)

	Thai Major		Medium-Small		Foreign		Total	
	Total Cost	Cost+Extra	Total Cost	Cost+Extra	Total Cost	Cost+Extra	Total Cost	Cost+Extra
SMART	176.8	328.9	58.8	61.9	66.7	66.7	302.3	457.5
Direct Credit	1,049.1	3,120.0	143.4	156.2	3.9	3.9	1,196.5	3,280.1
Direct Debit	635.1	874.3	27.7	27.7	0.0	0.0	662.8	902.0
Cheque In-house	618.5	628.7	2.7	2.7	0.0	0.0	621.3	631.4
ECS	1,900	1,934.37	423	423.21	6	5.96	2,328.8	2,363.5
BC In-house	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
BC3D	656.5	685.3	8.7	8.7	n.a.	n.a.	665.1	694.0
BAHTNET	15.0	16.8	11.0	11.0	2.9	2.9	28.9	30.7
BAHTNET 3FT	136.1	151.7	24.0	24.0	3.3	3.3	163.4	179.1
Credit Card	13,912.0	14,038.3	1,302.3	1,317.3	n.a.	n.a.	15,214.3	15,355.7
Debit Card	5,422.8	5,422.8	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	5,422.8	5,422.8
ATM Payment	22.2	28.9	1.7	1.7	n.a.	n.a.	23.9	30.6
ORFT Payment	274.0	306.1	39.7	40.3	n.a.	n.a.	313.7	346.4
Counter Payment	1,503.6	1,669.9	29.6	31.2	n.a.	n.a.	1,533.2	1,701.2
Internet Payment	85.4	85.4	0.6	0.6	0.6	0.6	86.6	86.6
Phone Payment	5.4	5.4	0.7	0.7	9.4	9.4	15.5	15.5
Mobile Payment	1.5	1.5	0.8	0.8	n.a.	n.a.	2.2	2.2
Total	26,413.7	29,298.5	2,074.8	2,108.1	92.8	92.8	28,581.3	31,499.4

ต้นทุนรวมที่คำนวณได้ต่ำกว่าความเป็นจริงบ้าง เพราะข้อมูลปริมาณไม่ครบถ้วน

ข้อค้นพบ: ตัณฑ์รวมรายชื่อ

- ตัณฑ์รวม 17 ชื่อ (ในปี 2546) ประมาณ 2.8-3.1 หมื่นล้านบาท คิดเป็นประมาณ 0.5% ของ GDP
- แต่เป็นตัณฑ์การชำระเงินเฉพาะในส่วนธนาคารพาณิชย์เท่านั้น (ไม่รวมตัณฑ์ประชาชน ร้านค้า ฯลฯ)
- และยังไม่ได้รวมตัณฑ์การใช้สื่อเงินสด ซึ่งคาดว่าสูง
- ตัณฑ์ของบัตรเครดิต/เดบิต สูงมาก (2 หมื่นล้านบาท)
 - เกิดจากตัณฑ์ด้านการตลาดเป็นส่วนใหญ่
 - ไม่อาจถือเป็นตัณฑ์การชำระเงินทั้งหมด เพราะบัตรเครดิตมีลักษณะการให้สินเชื่ออยู่ด้วย

แนวโน้มปริมาณการใช้ สื่อการชำระเงิน

สื่อการชำระเงินที่ประมาณการ

สื่อการชำระเงินที่ประมาณการ

- เช็ค ECS
- BAHTNET
- ATM
- SMART
- Direct Credit
- Direct Debit

วิธีประมาณการ

- ใช้ regression analysis บนข้อมูลรายไตรมาส 1999-2004
- ประมาณการค่า price elasticity กับ cross price elasticity จากข้อมูลการสำรวจการใช้สื่อการชำระเงิน (2004) โดย บ. Chuo Senko

กรณีศึกษา

กรณีฐาน + กรณีศึกษา 5 กรณี

0) กรณีฐาน ค่าธรรมเนียมเหมือนปัจจุบัน

1) เพิ่มค่าธรรมเนียมเช็คจาก 5 บาท เป็น 11 บาท

2) ลดค่าธรรมเนียม BAHTNET จาก 250 บาท เป็น 120 บาท

2.1 ลดค่าธรรมเนียมโอนเงินข้ามจังหวัด BAHTNET จากหมื่นละ 10 บาทเป็น 5 บาท

2.2 เพิ่มค่าธรรมเนียมโอนเงินข้ามจังหวัดของบริการ BAHTNET จากหมื่นละ 10 บาทเป็น 15 บาท

3) เพิ่มค่าธรรมเนียมเช็คจาก 5 บาท เป็น 11 บาท และ ลดค่าธรรมเนียม BAHTNET จาก 250 บาท เป็น 120 บาท

ค่าความยืดหยุ่นต่อราคา

สื่อการชำระเงิน	ความยืดหยุ่นต่อราคา
Bill Payment	-2.31
Cash Transfer	-1.52
Cheque	-0.18
Bahtnet	-1.29

Own Price Elasticities

	ATM	เช็ค	Credit card	เงินสด/ เดบิตเตอร์	Debit card	Direct credit	Internet	เทเล โฟน แบงก์กิ้ง	Other
Cash Transfer	44.65	29.51	10.16	6.77	3.44	1.47	1.89	0.60	1.51
Bill Payment	38.82	5.50	13.01	25.30	1.47	9.84	1.34	2.54	2.18
Cheque	28.03		22.80	28.19	6.01	4.34	3.51	2.34	4.77

Cross Price Elasticities (sum=100)

กรณีฐาน (แนวโน้มปัจจุบัน)

Year	ATM	BAHTNET	DIRECT	DIRECT	Cheque ECS	SMART
2003	654,920,000	944,744	72,114,810	39,668,730	62,020,649	9,458,028
2004	780,850,000	1,073,200	77,755,986	42,188,131	65,572,467	12,366,314
2005	917,520,000	1,205,636	83,694,583	42,721,000	69,438,638	15,822,641
2006	1,073,520,000	1,348,083	89,874,942	43,273,367	73,532,759	20,119,463
2007	1,252,610,000	1,506,242	96,379,835	43,833,023	77,868,271	25,490,860
2008	1,459,200,000	1,682,759	103,273,506	44,395,019	82,459,407	32,228,570
2009	1,698,250,000	1,879,927	110,609,242	44,984,687	87,321,235	40,697,538

กรณีศึกษา: ปริมาณธุรกรรมเทียบกับกรณีฐาน

% Difference						
Case	ATM	BAHTNET	DIRECT	DIRECT	Cheque ECS	SMART
1	0.0	17.4	0.8	0.0	-21.6	0.4
2	0.0	139.8	0.0	0.0	-3.0	0.0
2.1	0.0	28.7	0.0	0.0	-0.6	0.0
2.2	0.0	-28.7	0.0	0.0	0.6	0.0
3	0.0	181.4	0.8	0.0	-34.0	0.4

การกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์
เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบการชำระเงิน

ประเด็นพิจารณา

- โครงสร้างค่าธรรมเนียมปัจจุบัน
 - ต่ำกว่าต้นทุนโดยรวม
 - แต่มี cross subsidization สูง ก่อให้เกิด allocation inefficiency
- ระดับการแข่งขันระหว่าง ธพ. (และ non-bank providers)
- การใช้เครือข่ายระหว่างธนาคาร (Inter-bank Network Access)

ภาพรวมการแข่งขันระหว่าง ธพ.

- เชื่อว่ามีการแข่งขันพอควร โดยพิจารณาจาก
 - จำนวนและโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทย
 - การคงอยู่ของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ
 - อัตรากำไรต่อสินทรัพย์ (ROA) ไม่สูงเกินควร
- และการแข่งขันในอนาคต น่าจะสูงยิ่งขึ้น โดยพิจารณาจาก
 - การขยายตัวของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ
 - FTAs และการเปิดเสรีทางการเงิน

การแข่งขันระหว่าง ธพ. ในบริการชำระเงิน

- ธพ. ไทยขนาดใหญ่มีสัดส่วนสูงในบริการชำระเงินเกือบทุกประเภท
- มีบางบริการที่บางธนาคารมีความโดดเด่น
- ยังไม่มีหลักฐานการครอบงำตลาด
- ธพ. ตปท. บางแห่งมีบทบาทนำในบางบริการ
- Non-bank providers เริ่มมีบทบาทสูงมาก

มีการแข่งขันที่ดีพอควร ในลักษณะที่มีผู้นำตลาดในบางบริการ

แนวคิดและหลักการ

- **การคุ้มครองผู้บริโภคในความหมายกว้าง**
 - เน้นที่ความพึงพอใจของผู้บริโภค (ความรวดเร็ว สะดวก ปลอดภัย แม่นยำ) โดยราคาต่ำเป็นเพียงปัจจัยหนึ่ง
 - ใช้หลักการ user fee คือผู้ใช้บริการเป็นผู้จ่าย
 - สร้างทางเลือกสื่อการชำระเงินที่หลากหลาย
 - คงทางเลือกต้นทุนต่ำให้กับผู้มีรายได้น้อย ถ้าเป็นไปได้
- **การสะท้อนต้นทุนด้วยกลไกตลาดที่เป็นธรรม**
 - โดยทั่วไป ให้ ทัพ. สามารถกำหนดค่าธรรมเนียมนตนเองได้
 - ต้องป้องกันการใช้อำนาจเหนือตลาด โดยเฉพาะเจ้าของเครือข่าย

แนวคิดและหลักการ

- **สร้างแรงจูงใจในการลด Cross Subsidization**
 - ลด strategic motive ของการใช้ cross subsidization
 - อาจจำเป็นต้องมี collective actions ของ ธพ.-สปท.
- **ประเด็นเรื่อง Economy of Scale/Network Effect**
 - ส่งเสริม infrastructural club (เช่น ITMX)
- **ดำเนินการได้จริง เป็นที่ยอมรับของผู้ใช้และผู้ให้บริการ (ธพ.)**

การสะท้อนต้นทุนโดยกลไกตลาด

- ก่อให้เกิดประสิทธิภาพกับระบบเศรษฐกิจ
- เกิด Innovation ในระบบการชำระเงิน
- Address ประเด็นการใช้เครือข่ายระหว่างธนาคารระดับหนึ่ง
- ลด regulatory imperfection
- ในระยะยาว bilateral negotiation เป็นกลไกตลาดที่สมบูรณ์
- ข้อเสียในระยะสั้น
 - ธพ. ยังคำนวณต้นทุนได้ไม่ชัดเจน
 - อาจมีการใช้อำนาจเหนือตลาด โดยเฉพาะเจ้าของเครือข่าย
- ต้องมีระบบการตรวจสอบ ติดตาม

การใช้เครือข่ายระหว่างธนาคาร

- เช่นเดียวกับ Network System อื่น ๆ ระบบการชำระเงินสามารถได้ประโยชน์ (efficiency gain) จากการมีเครือข่ายเดี่ยวที่กว้างขวาง
- แต่ยังมีความเสี่ยงเรื่อง Anti-Competition ที่อาจเกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะจากเจ้าของเครือข่าย
- ควรใช้แนวคิด Market-based Pro-competitive Regulation
- น่าจะมี regulation น้อยกว่า Telecom เนื่องจากมีการแข่งขันสูงกว่า โดยปกติอยู่แล้ว (กฎหมายแข่งขันทั่วไปอาจเพียงพอแล้ว)
- กฎระเบียบต่าง ๆ ควรอยู่ในระดับ minimal (เพียงทำให้ข้อบังคับในกฎหมายแข่งขันปกติชัดเจนขึ้น)

ข้อเสนอแนะ: SMART

1. ด้านธนาคารผู้รับ (เจ้าของบัญชีรายย่อย)

- สามารถกำหนดค่าธรรมเนียมของ ธพ. ผู้รับ โดย
 - ค่าธรรมเนียมอาจแตกต่างกันระหว่าง ธพ. ผู้รับแต่ละแห่ง
 - ค่าธรรมเนียมอาจแตกต่างกันระหว่างประเภทธุรกรรม
 - ค่าธรรมเนียมอาจแตกต่างกันตามวงเงินเฉลี่ยสำหรับบัญชีผู้จ่ายแต่ละราย
- ไม่อนุญาตให้ discriminate ธนาคารผู้ส่ง ต้องเก็บเท่าเทียมกัน
- ไม่อนุญาตให้เก็บค่าธรรมเนียมกรณีโอนเงินข้ามเขต

ข้อเสนอแนะ: SMART

- **ชปท. สามารถจะเข้าแทรกแซง เมื่อ**
 - **ค่าธรรมเนียมที่ ชพ. คิดมีผลทำให้บริการ SMART ลดปริมาณลงอย่างรวดเร็ว**
 - **ชพ. ผู้รับเก็บค่าธรรมเนียมในระดับสูง ใกล้เคียงกัน เป็นระยะเวลา นาน**
 - **ค่าธรรมเนียมที่แตกต่างกันตามประเภทธุรกรรมและวงเงินเฉลี่ยมีนัยของการกีดกันการทำธุรกิจของธนาคารผู้ส่ง ไม่สะท้อนต้นทุน**
 - **ค่าธรรมเนียมไม่สะท้อนต้นทุนเครือข่ายที่เป็นจริง**

ข้อเสนอแนะ: SMART

2. ด้านธนาคารผู้ส่ง (เจ้าของบัญชีรายใหญ่)

- สามารถกำหนดค่าธรรมเนียมของ ธพ. ผู้ส่ง โดย
 - ค่าธรรมเนียมอาจแตกต่างกันระหว่างผู้โอนเงินแต่ละราย

3. อื่น ๆ

- กำหนดวงเงินขั้นสูงที่ 5 แสนบาทต่อรายการเช่นในปัจจุบัน
 - เพื่อให้บริการ SMART ยังเป็นการ โอนเงินรายย่อย ไม่กระทบ BAHTNET
- ไม่กำหนดวงเงินขั้นสูงต่อบัญชีลูกค้า
 - โครงสร้างค่าธรรมเนียมแยกตามวงเงินเฉลี่ย สามารถ deter การ split

4. ข้อเสนอแนะนี้สามารถปรับใช้กับ debit transfer และ/หรือ ITMX ในอนาคตได้

ข้อเสนอแนะ: เช็ค

- ประเด็น
 - ค่าธรรมเนียมขายเช็คต่ำ
 - ค่าธรรมเนียม collection ข้ามเขตสูง เกิด cross-subsidization จากธุรกรรมข้ามเขตมาสู่ธุรกรรมในเขต (ส่วนใหญ่คือ กทม.)
 - การขึ้นราคาเช็คต้องการ collective action
- ข้อเสนอแนะ
 - ลด attractiveness ของการใช้เช็คของประชาชน (แก้กฎหมาย ความผิดอาญา การใช้ postdated)
 - หรือ ขึ้นราคาใบเช็ค พร้อม ๆ กับลดค่าธรรมเนียมเรียกเก็บข้ามเขต

ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการกลับไปใช้เงินสดแทนเช็คของประชาชนด้วย

ข้อเสนอแนะ: ORFT

- ประเด็นหลักคือค่าธรรมเนียมสูง (ศพ. ไม่มีแรงจูงใจที่จะลดค่าธรรมเนียม เพราะแนวโน้มการใช้ยังเพิ่มเร็วแม้ในราคาปัจจุบัน) **และ Limited Access**
- ข้อเสนอแนะ
 - ศพท. ควรโน้มน้าวให้ ศพ. ลดค่าธรรมเนียมลง โดยเฉพาะเมื่อ volume สูงขึ้นถึงระดับหนึ่ง
 - อาจให้ open access พร้อมกับการอนุญาตให้คิดค่าธรรมเนียมการใช้เครือข่ายระหว่างธนาคารที่ชัดเจนขึ้น เช่น เพิ่มค่าธรรมเนียมเจ้าของตู้ และลดค่าธรรมเนียมเจ้าของบัตรกับเจ้าของบัญชีปลายทาง
 - ควรส่งเสริมให้เป็นบริการที่เป็น 3-parties อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ: BAHTNET

- ประเด็นหลักคือ ค่าธรรมเนียมยังสูง และไม่เป็นที่แพร่หลายในหมู่ประชาชนทั่วไป
 - กระบวนการตรวจสอบ/อนุมัติในหลายธนาคาร ทำให้ต้นทุนสูงเกินควร
 - ประชาชนไม่รู้ว่ามีการนี้ (เพียง 3.8% รู้จักบริการนี้)
- ข้อเสนอแนะ
 - ธพ. (ไทย) ควร streamline กระบวนการภายในเพื่อลดต้นทุน
 - ส่งเสริมการใช้บริการ โดยอาจลดค่าธรรมเนียมก่อน หรือที่หลังเมื่อถึง critical mass

แนวทางสำหรับบริการอื่น ๆ

บริการที่ใช้กลไกตลาดเป็นหลักอยู่แล้ว ให้คงเดิมไว้

- **Direct Debit/Direct Credit**
- **Credit/Debit Cards**
- **Internet/Phone/Mobile Banking**
- **Bill payment ผ่านเคาน์เตอร์/ATM**

ภาพรวมทั้งระบบ: ต้นทุนและการเพิ่มประสิทธิภาพ

ต้นทุนสังคมรวม

ต้นทุนรวมนับรวมต้นทุนของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง:

ผู้เกี่ยวข้อง	รายการต้นทุน
ผู้ชำระเงินและผู้รับเงิน	<ul style="list-style-type: none">● ค่าบริการที่จ่ายให้กับธนาคารพาณิชย์หรือผู้ให้บริการชำระเงินอื่น● ค่าเสียเวลาของตนเองในการใช้บริการชำระเงิน (กรณีบุคคลธรรมดา)● ต้นทุนพนักงานของตนเองที่รับผิดชอบการชำระเงิน (บริษัทห้างร้าน)
ธนาคารพาณิชย์	<ul style="list-style-type: none">● ต้นทุนการให้บริการชำระเงิน ทั้งที่เป็นต้นทุนผันแปรและต้นทุนคงที่● ต้นทุนทางอ้อม เช่น การประชาสัมพันธ์ การตลาด การพัฒนาผลิตภัณฑ์● ค่าเสียโอกาสเงินทุนที่ต้องสำรองไว้สำหรับการชำระเงิน
ศูนย์หักบัญชี	<ul style="list-style-type: none">● ต้นทุนการให้บริการหักบัญชี
ธนาคารกลาง	<ul style="list-style-type: none">● ต้นทุนการให้บริการกับธนาคารพาณิชย์ในฐานะนายธนาคารกลาง● ต้นทุนการให้บริการหักบัญชี● ต้นทุนการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน

เปรียบเทียบต้นทุนฝ่ายต่าง ๆ (U.S.)

	ปี	เช็ค	Paper Giro	บัตร เครดิต	Electronic Giro/ACH	บัตรเดบิต	เงินสด
<u>ธนาคารพาณิชย์</u>	1993	0.15-0.43	-	-	0.12-0.44	-	-
<u>ร้านค้า</u>	2000	0.36	-	0.72	0.24	0.34	0.12
<u>ร้านค้า</u>	1993	1.25	-	-	0.23	-	-
<u>ต้นทุนทางสังคม</u>	1993	2.78-3.09	-	-	1.15-1.47	-	-

ที่มา: Humphrey et.al (2003) ตารางที่ 1

- ต้นทุนในส่วน of ร้านค้า (ผู้รับเงิน) และผู้ชำระเงิน สูงกว่าต้นทุนของ ธพ. มาก
- หากใช้สัดส่วนเดียวกัน ต้นทุนระบบการชำระเงินรวมของไทยอยู่ที่ประมาณ 3.5% ของ GDP

พฤติกรรมกรรมการเลือกจ่ายเงินสด

เหตุผล	จ่ายเงินในวงเงิน (บาท)					
	10,000–50,000		50,001–100,000		มากกว่า 100,000	
	บุคคล	บริษัท	บุคคล	บริษัท	บุคคล	บริษัท
1. เป็นวิธีที่สะดวกสบายกว่าวิธีอื่น	38.9	38.9	28.2	33.3	22.6	36.2
2. ใช้เงินสดมั่นใจกว่าว่าเงินถึงมือผู้รับชำระจริง	27.4	26.8	31.8	27.0	35.8	27.6
3. ผู้รับชำระไม่ยอมรับการชำระด้วยรูปแบบอื่น	20.2	22.5	23.5	24.1	30.2	18.9
4. ไม่ต้องจ่าย VAT	13.5	11.8	16.5	15.6	11.4	17.3
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

เหตุผล	จ่ายเงินในวงเงิน (บาท)					
	10,000 – 50,000		50,001 – 100,000		มากกว่า 100,000	
	บุคคล	บริษัท	บุคคล	บริษัท	บุคคล	บริษัท
1. ไม่สะดวกเพราะต้องเสียเวลานับเงินจำนวนมาก	48.4	39.3	37.9	38.7	39.0	37.6
3. ไม่มั่นใจความปลอดภัยในการเก็บรักษา/ส่งมอบเงิน	27.7	36.7	40.9	35.8	39.0	40.0
2. เสียประโยชน์จากการที่ต้องจ่ายเงินสดในทันที	23.9	24.0	21.2	25.5	22.0	22.4
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ผู้จ่ายเงินสดมีมุมมองที่หลากหลายต่อการจ่ายเงินสด

ความต้องการหลักฐานโอนเงินทาง Electronic

	บุคคล	บริษัท
1. หลักฐานครบถ้วนกว่าปัจจุบัน (จำนวนเงินที่โอน เวลาที่โอน เลขบัญชี ชื่อธนาคารผู้โอนและผู้รับ)	77.3	71.8
2. หลักฐานปัจจุบันเพียงพอแล้ว	10.3	6.5
3. เป็นหลักฐานทางกฎหมายได้	4.5	4.3
4. ส่งหลักฐานยืนยันตามมาในภายหลัง (จม.,FAX,SMS,E-mail, โทรแจ้ง)	4.5	3.3
5. แสดงจำนวนเงินคงเหลือหลังจากการโอน	1.4	8.5
6. พิมพ์เป็นภาษาไทย	0.7	4.3
7. แสดงค่าธรรมเนียม	0.5	1.0
8. ปรับปรุงคุณภาพหมึกพิมพ์บนสลิป (ชัด ไม่ซีดจาง)	0.5	0.5
9. ส่วนหนึ่งของใบเสร็จใช้เป็นส่วนลดซื้อสินค้า	0.2	0.0
รวม	100.0	100.0

ความครบถ้วนของหลักฐานมีความสำคัญสูงต่อการส่งเสริมการโอนเงินทาง electronic

การเพิ่มประสิทธิภาพในส่วนผู้ชำระเงิน

- **เปลี่ยนโครงสร้างค่าธรรมเนียม**
 - (เพิ่ม paper-based ลด electronic)
- **ประชาสัมพันธ์**
 - ความสะดวกสบายของการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์
- **เพิ่มความน่าเชื่อถือ/การใช้สื่อที่มีเงินสด/เช็ค**
 - หลักฐานครบถ้วนและบังคับได้ตาม กม.
- **โน้มน้าวร้านค้าให้ร่วมส่งเสริมการใช้สื่อที่มีเงินสด/เช็ค**
 - ส่งเสริมการใช้บัตรเดบิตแทนเงินสด
 - บัตรเครดิตก็แทนเงินสดได้ดี แต่ต้องระวังความเสี่ยงจากภาระสินเชื่อ